
MINISTRES D.MELBĀRDES UZRUNA *AUSTRUMU PARTNERĪBAS MEDIJU*
KONFERENCĒ "ROLE OF MEDIA IN THE EASTERN PARTNERSHIP",

Rīgā, 2015.gada 20.maijā, Viesnīcā Radisson Blu "Latvija"

Excellencies,

Ladies and gentlemen,

It is my pleasure to greet you all at this conference.

Yesterday I chaired the meeting of the EU ministers for audiovisual policy. European Commissioner Oettinger presented the recently published Digital Single Market Strategy for Europe. The transmission and consumption of the digital content in the EU and across borders, building on our rich cultural diversity, is one of the roads proposed by the Strategy.

Language is one of the powerful carrier and messenger of our rich culture. It shall be even more cherished in this digital era. In this regard, I will follow my speech in my native - Latvian - language, thus giving you the possibility to hear my beautiful language.

Latvijā mēs mēdzam sacīt, ka esam pieraduši dzīvot propagandas ēnā. Daudzu gadu garumā mēs patiešām esam jau pieraduši pie Rietumus demonizējošas informācijas lavīnas, kas hibrīdkara veidolā tagad veļas arī pār Ukrainu. Tas gan nenozīmē, ka mums būtu izveidojusies dabiska aizsardzība pret šo propagandu. Mūs vienkārši tā nepārsteidza tik ļoti, kā citas Rietumu valstis. Tomēr tieši Ukrainas notikumi ir daudz skaidrāk jāvuši apzināties virzienus, kuros turpmāk īstenojama konkrēta politika, lai maza demokrātiska sabiedrība sevi pasargātu no lielas un autoritāras valsts informatīvās agresijas.

Viens no šādiem virzieniem ir sabiedrības spēja atpazīt propagandu. Kā to panākt? Tiekot ierautiem mērķtiecīgi organizētā dezinformācijas plūsmā, ir svarīgi publiskajā telpā nodrošināt pēc iespējas vairāk vietas kritiskam diskursam. Tas vispirms, protams, nozīmē jau no bērna kājas audzināt mediju lietotpratību – saprast mediju saturu un to ietekmējošos faktorus. Mediju lietotpratības veicināšana, kā jau to ir uzsvērusi Eiropas Savienības Padome, nozīmē atbalstu ne tikai formālai izglītībai, bet arī dažādām kultūras institūciju, nevalstisko organizāciju un brīvprātīgo iniciatīvām.

Pretestību informatīvajai agresijai var veicināt arī nodrošinot propagandistu radīto melu publisku izgaismošanu jeb melu dekonstrukciju. To var īstenot tradicionālās žurnālistikas ietvaros, piemēram, ziņu raidījumos stāstot par nepatiesiem faktiem. Taču to var arī paveikt ar specifiskiem projektiem, sabiedriskām platformām, kas atsedz sistemātiskas manipulācijas ar realitāti. Piemēram, Ukrainā jau gadu sekmīgi darbojas pilsoniskā iniciatīva *StopFake*, kas ik dienu apkopo un parāda Krievijas mediju radītos melus par Ukrainu. Tas lieliski izceļ, ka pati sabiedrība var iesaistīties profesionālas žurnālistikas veicināšanā. Taču vienlaikus es vēlos pasvītrot, ka šāda kritiskās domas veicināšana, dekonstruējot Krievijas mediju tiražētos melus, nenozīmē kontra-propagandas īstenošanu. Demokrātisku valstu mērķis nav cenzēt vai uzspiest savu taisnību pretējai pusei, jo šāda stratēģija radītu tikai lielu troksni un apmulsumu zināmās sabiedrības grupās. Daudz efektīvāka pieeja ir nodrošināt pastāvīgu alternatīvas informācijas

plūsmu, kas ir uzticama un vienmēr ērti pieejama. Veidojot mediju politikas, jādomā, kā veicināt mediju daudzveidību, mediju īpašnieku caurspīdīgumu, monopolizēšanas izskaušanu.

Šeit gan es vēlos izdarīt nelielu atkāpi un uzsvērt, ka nepieciešamība veicināt auditorijas spēju atpazīt propagandu iet roku rokā ar nepieciešamību veicināt mediju pašregulāciju. Ja demokrātiskas valsts pienākums ir nodrošināt mediju darbības autonomiju, tad mediju pienākums ir ievērot sociālā atbildīguma principus. Citiem vārdiem, mediji nav tikai ekonomisko attiecību subjekti, bet arī demokrātijas „asinsvadi”, kuriem ir atbildība par demokrātijas funkcionēšanu, sevišķi brīžos, kad šīs demokrātijas pamati tiek apdraudēti. Šeit atkal jāuzsver, ka interneta laikmetā, kad ir pazeminājušies žurnālistikas standarti un profesionālā ētika, ir būtiski pasliktinājusies izpratne par mediju atbildīgumu un pašregulāciju. Pašu mediju interesēs ir panākt, lai sabiedrības uzticība medijiem palielinās.

Atgriežoties pie Krievijas propagandas ierobežošanas, gribu aicināt daudz vairāk atbalstīt starptautisko sadarbību starp Austrumpartnerības valstīm un Eiropas Savienības valstīm, kas ir vistiešākie Krievijas informatīvās agresijas mērķi. Ņemot vērā, kādus līdzekļus Krievija ik gadu iegulda savas informatīvās stratēģijas īstenošanā, tieši starptautiskā sadarbība mediju satura veidošanā un izplatīšanā liktu pamatu ilgtspējīgiem risinājumiem, kā ierobežot šīs propagandas ietekmi. Uz šādas sadarbības nepieciešamību ir norādījušas arī vairākas respektablas domnīcas. Piemēram, Baltijas un Melnās jūras alianse nupat sagatavotajās rekomendācijās ir aicinājusi Eiropas Savienību izveidot speciālu fondu, kas atbalstītu profesionālu žurnālistiku valstīs, kurās ir vislielākā Krievijas informācijas ietekme. Uz nepieciešamību izveidot Eiropas līmeņa sadarbības modeli krievvalodīgo mediju atbalstam ir norādījuši arī Eiropas Demokrātijas fonda eksperti. Es uzskatu, ka Eiropas Savienības ārpolitikas veidotājiem iespēju robežās ir jāatbalsta šādas iniciatīvas, jo tās daudzām valstīm, to skaitā Latvijai, ļautu stiprināt profesionālu žurnālistiku, no kā iegūtu ne tikai krievvalodīgā kopiena, bet arī sabiedrība kopumā.

Paldies!